

режимності використання інформації, усунення низькоефективних операцій бюрократичного характеру, що слугують джерелом непродуктивних витрат); (2) використання інтелектуально-орієнтованих підходів до організації аналітичної діяльності на підприємстві з використанням профільного програмного забезпечення та сценарного підходу у планувальній діяльності; (3) налагодження ефективної системи внутрішнього нормативного забезпечення та загального юридичного захисту інтелектуальної власності підприємства; (4) формування комплексної системи превентивного, поточного та перспективного контролю ендогенних ризиків підприємницької структури, що передбачає формування системи моніторингу, виявлення, оцінки та належних планів протидії відповідного роду ризикам [1, с. 7]; (5) забезпечення фізичної та віртуальної захищеності цифрової інфраструктури підприємства від протиправного втручання у інформаційну систему організації [2, с. 57]; (6) конструювання мотиваційної політики підприємства на засадах гуманізації, креативізації та інклюзивності як базових складових у формуванні сприятливого середовища праці та найбільш повної реалізації інтелектуального потенціалу персоналу; (7) проведення перманентного та компетентного моніторингу зовнішнього інформаційного поля на предмет здійснення інформаційних атак на підприємство у публічному цифровому просторі; (8) періодичний скринінг та підтримка належного рівня цифрової грамотності персоналу підприємства, організація відповідних заходів освітнього спрямування.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що реалізація ефективної інтелектуально-орієнтованої безпекової політики підприємницького утворення в умовах високого рівня невизначеності потребує комплексної модернізації наявних підходів до безпекового управління підприємством у розрізі інформаційної, кадрової, цифрової, та інтелектуальної безпекових компонент.

Література:

1. Левковська Л. В., Добрянський О. І. Аналіз ендогенних факторів економічної безпеки в сучасному вимірі. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. 2022. № 26 (54). С. 4-8.
2. Тульчинська С. О., Солосіч О. С., Чорній В. В. Вплив діджиталізації управлінських процесів на систему забезпечення економічної безпеки підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 9. С. 54–58.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОЇ ЕКОНОМІКИ

А. Ю. ШАХНО, д-р екон. наук, доцент, зав. кафедри економіки, організації та управління підприємствами,
Криворізький національний університет, м. Кривий Ріг, Україна

В епоху нових викликів та змін в глобалізованому світі з'явилась нова парадигма розвитку, в основі якої креативність, знання, доступ до інформації, яка виступає потужним двигуном економічного зростання. Ефективний розвиток креативної економіки залежить від створення відповідного бізнес-середовища в

країні як головного чинника підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Креативну економіку можна охарактеризувати як симбіоз бізнес-процесів та діяльності людського капіталу, здатного до творчості, нестандартного мислення, результатом чого є виникнення нових інноваційних продуктів, ексклюзивних товарів і послуг [1].

Бізнес-середовище представляє собою складну багатофункціональну систему, на діяльність якої впливають сукупність зовнішніх і внутрішніх факторів функціонування суб'єктів господарювання. Розвиток великого, середнього і малого бізнесу створює сприятливі умови для впровадження сучасних технологій в різних сферах діяльності та формує конкурентні переваги серед інших країн світу. Ефективна діяльність підприємницьких структур наповнює державні та місцеві бюджети, створює додаткові робочі місця, насичує ринок конкурентоздатними товарами та послугами. Враховуючи сучасні процеси глобалізації та діджиталізації, підтримка розвитку бізнес-структур повинна здійснюватись з боку державних структур, які забезпечують формування відповідного інституціонального середовища.

В сучасному світі запроваджено різні методики оцінювання активності та сприятливості ведення бізнес-процесів. Всесвітній банк здійснює оцінку ведення бізнесу серед 190 країн світу. Індекс легкості ведення бізнесу (Doing Business Index) складається з 10 субіндексів (табл. 1). Останній звіт «Doing Business 2020», представлений Світовим банком, висвітлює результати досліджень щодо свободи ведення бізнесу. Рейтинг України серед інших країн світу за індексом Doing Business представлено на рис. 1.

Рис. 1 – Рейтинг України серед 190 країн світу за індексом легкості ведення бізнесу [2].

Як видно з рис. 1, серед 190 країн світу в 2020 р. Україна покращила свої позиції й піднялась з 124 місця (2006 р.) в рейтингу до 64 місця. Найнижчий показник Україна продемонструвала в 2012 р., де займала тільки 152 місце.

За підсумками 2022 р. за версією Heritage Foundation Україна покращила свої позиції у рейтингу визначення Індексу економічної свободи (табл. 1), який дає можливість оцінити рівень лібералізації взаємозв'язків держави і бізнесу.

За період 2016-2022 рр. загальна оцінка економічної свободи зростає з 46,8 до 54,1 бала. Найвищий показник Україна продемонструвала в 2021 р. (56,2 бала). Важливим індикатором Індексу економічної свободи виступає показник свободи бізнесу, який за досліджуваний період збільшився з 56,8 до 61,1 бала.

Таблиця 1 – Основні показники економічної свободи України за 2016-2022 рр., бали

Роки	Місце у рейтингу (серед 180 країн)	Загальна оцінка	Податковий тягар	Свобода бізнесу	Трудова свобода	Монетарна свобода	Свобода торгівлі	Інвестиційна свобода	Фінансова свобода
2022	130	54,1	89,1	61,1	60,7	71,2	78,6	35,0	30,0
2021	127	56,2	88,7	63,5	48,7	65,8	79,2	35,0	30,0
2020	127	54,9	81,1	61,3	48,3	63,0	81,2	35,0	30,0
2019	134	52,3	81,8	66,1	46,7	58,6	75,0	35,0	30,0
2018	147	51,9	80,2	62,7	52,8	60,1	81,1	35,0	30,0
2017	166	48,1	78,6	62,1	48,8	47,4	85,9	25,0	30,0
2016	162	46,8	78,6	56,8	46,9	66,9	85,8	20,0	30,0

Джерело: розроблено автором на основі [3].

Незважаючи на поступове покращення бізнес-середовища до 2022 р., зараз під час військових дій бізнес опинився в складних умовах функціонування. Війна принесла нові виклики, під час яких ускладнюється діяльність всіх типів бізнес-структур. Основними проблемами формування бізнес-середовища та функціонування великих, середніх та малих підприємств є:

- податкове навантаження (зокрема адміністративне);
- корумпованість державних інституцій;
- судова система та слабкий захист прав власності;
- брак кваліфікованого людського капіталу;
- нестача оборотного капіталу та проблеми логістичних зв'язків тощо.

Зазначені проблеми стримують готовність іноземних інвесторів працювати в Україні, що пов'язано з великими ризиками, та уповільнюють приплив іноземного капіталу в національну економіку.

Таким чином, формування та розвиток бізнес-середовища значно впливає на розбудову інноваційно-інвестиційної моделі економіки, де головним напрямом виступає розвиток саме креативної економіки, в основі якої діяльність бізнес-структур та людського капіталу, здатного до креативного мислення, творчості, розумової праці й продукування інноваційного продукту. Для ефективного формування сприятливого бізнес-середовища та розвитку креативних індустрій з боку держави необхідно запровадження певних заходів, а саме: удосконалення інститут права в сфері підприємницької діяльності в напрямку здешевлення ведення бізнесу, розробка ефективного механізму надання дешевого кредиту та податкових пільг для ведення бізнесу, створення відповідного інституціонального середовища для покращення інвестиційної діяльності в країні тощо. Впровадження запропонованих заходів сприятиме поліпшенню бізнес-клімату в Україні та підвищенню конкурентних переваг національної економіки в глобалізованому світі, де прискорюється розвиток цифрових технологій та креативних галузей.

Література:

1. Veres O, Matseliukh Yu., Batiuk T., Teslia S., Shakhno A., Kopach T., Romanova Ye. and Pihulechko I. 2022. Cluster Analysis of Exclamations and Comments on E-Commerce Products.

COLINS-2022: 6th International Conference on Computational Linguistics and Intelligent Systems, May 12–13, 2022 (Gliwice, Silesian University of Technology, Poland). URL: <https://ceur-ws.org/Vol-3171/paper100.pdf> (дата звернення: 25.01.2023).

2. The World Bank. Doing Business. *Ease of Doing Business in Ukraine*. URL: <https://archive.doingbusiness.org/en/data/exploreconomies/ukraine> (дата звернення: 20.01.2023).

3. 2022 INDEX OF ECONOMIC OF FREEDOM. Ukraine. URL: <https://www.heritage.org/index/country/ukraine> (дата звернення: 25.01.2023).

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТНОСПРОМОЖНОСТІ ЕКСПОРТНО-ОРІЄНТОВАНИХ ПІДПРИЄМСТВ

В. В. ІВАНІЄНКО, канд. екон. наук, професор, професор кафедри міжнародних економічних відносин

*Харківський національний економічний університет імені С. Кузнеця,
м. Харків, Україна*

Конкурентний статус суб'єкта бізнесу залежить від його вміння штучно подовжувати кожну стадію життєвого циклу бізнес-системи на якомога довший період часу. Загальноприйнятим є поділ життєвого циклу товару на чотири стадії: створення та виведення на ринок, розвиток, зрілість і занепад [1, с. 45]. Безумовно для цього потрібні кваліфіковані кадри маркетингової діяльності. За допомогою ІТ глобалізація відкрила багатьом підприємствам доступ до міжнародного досвіду. З'явилися численні програми дистанційного навчання працівників як на рівні держави (E-skill, Великобританія), так і на рівні окремих великих підприємств (MVA, Microsoft Virtual Academy; HP LIFE. Learning initiative for entrepreneurs). На базі веб-платформ (таких як Novoed.com і Coursera.org) відкрили свої освітні програми імениті ВНЗ (наприклад, Стенфорд). Інші проекти (наприклад, trendhunter.com) намагаються вловити ще тільки намічені тренди (від динаміки розмірів смартфонів до змін в кольорах упаковки шоколаду) на регіональних ринках, які в подальшому можуть перерости в революційні зміни по всьому світу [2, с. 133]. Конкурентоспроможними виявляться тільки ті підприємства, які прислухаються до таких сигналів змін середовища на окремих етапах життєвого циклу бізнес-системи та надають своїм співробітникам новітні знання в різних сферах, в тому числі, в сфері інформаційних технологій.

У якості наступного кроку для максимально можливого терміну збереження необхідного рівня міжнародної конкурентоспроможності експортно-орієнтованого підприємства на світовому ринку доцільним є визначення цілісної системи ключових інструментів її забезпечення на підприємстві, впровадження ІТ-технологій та підтримання інновацій, за допомогою яких можна проаналізувати потенціал, позицію підприємства у конкурентному середовищі з урахуванням змін на окремих етапах життєвого циклу бізнес-системи, що представлені на рис. 1.